

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор”,
професионално направление 3.7 „Администрация и управление”, научна специалност
“Икономика и управление”

на тема „Съвременни инструменти за интегрирано управление на крайречни градски
територии”

Докторант: Любомир Стоилов – Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”,
Катедра „Администрация, управление и политически науки”

Научен ръководител: доц. д-р Кремена Андонова

Рецензент: доц. д-р Мария Великова, съгласно Заповед № 847/27.04.2018 г.

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на представени от докторанта дисертационен труд, автореферат, публикации по дисертационния труд.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА РЕЦЕНЗИРАНИЯ ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

Независимо, че редица теоретически и методически въпроси на интегрираното управление на крайбрежните зони и територии са били предмет на анализ от различни учени, коректно цитирани в настоящата разработка, дисертацията разглежда все още нерешени проблеми на приложението на интегрирания подход при управлението крайречни градски зони.

В български условия актуалността на тази проблематика произтича от потребностите за намиране на ефективни решения за развитие на българските крайдунавски общини, които, в по-голямата си част, през последните 20 години се очертават като едни от най-слабо развитите в социално-икономическо отношение територии на страната. Възможностите на интегрирания подход да осигури баланс между екологичните, икономическите, социалните, културните и рекреационните цели, както и да позволи да се отчетат интересите на всички, които са засегнати или биха могли да бъдат засегнати от дадено решение, го прави подходяща алтернатива за управление на тези територии.

Ползи от интегрирания подход в управлението биха имали всички дунавски общини, но в най-голяма степен той би повлиял на онези от тях, които са призвани да изпълняват ролята на „локомотив за растеж” в икономическото развитие на българското дунавско пространство. Пример в това отношение е община Русе, на чиято територия функционира речен стопански комплекс (РСК), в който се преплитат интересите на бизнеса, гражданското общество и местните административни структури. Със своята специфика, природни и икономически дадености, той се явява подходящо поле за изследване на възможностите, предимствата и перспективите на интегрираното управление на крайречните територии.

Практико-приложните аспекти на дисертационния труд са свързани с приложение на съвременни инструменти, и по-специално с предимствата на публично-частното партньорство (ПЧП), за развитие на РСК, формиран в крайречната зона на гр. Русе. С оглед на това се изпълнява изследователска задача за структуриране на модел за интегрирано управление на тази специфична територия, съсредоточваща в себе си множество проблеми, потенциали и интереси.

Дисертационният труд е в обем от 233 страници, разпределени във въведение (7 стр.), изложение в три глави (177 стр.), заключение (5 стр.), списък с използваната литература (17 стр.) и приложения (20 стр.).

Възприетият логически план за провеждане на цялостното дисертационно изследване е намерил израз в достатъчен обем и структура на разработката, кореспондираща си с темата,

предмета и обекта на изследване. В съответствие с възприетата структура докторантът развива идеите си и обосновава своите приноси.

Методиката на изследването е избрана правилно. Използвани са общоизвестни, но приложими към обекта и предмета на изследване методи.

Докторантът познава литературата и постиженията в конкретната научна област. Посочени са общо 162 източници на български, руски и английски език.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В увода се внася обосновка на мотивацията за избор на проблематиката, като се аргументира теоретическата и практическата значимост на проблемите за интегрирано управление на българското духнавско крайбрежие. Коректно са формулирани изследователските параметри на дисертационното изследване – обектът и предметът на изследване, основната цел на дисертационния труд, защитаваната теза и поставените за решаване задачи. Посочени са ограниченията по изследваната проблематика и приложените методи на изследване.

В първа глава „Проучване на теоретичната дискусия за интегрираното управление на крайбрежни зони и територии“ са систематизирани теоретични виждания по основни въпроси, имащи отношение към избраната проблематика. Изведени са работни дефиниции на основни понятия, свързани с управлението на крайбрежни зони и територии.

За целите на дисертационния труд е въведено понятието „речен стопански комплекс“ и са разкрити неговите същностни характеристики. Изяснени са същността и инструментите за интегрирано управление на крайбрежни и крайречни зони (ИУКЗ). Разгледани са няколко типа интеграция – хоризонтална, вертикална и международна, и се стига до извода, че „...прилагането на интегриран подход в управлението на територията предполага участие на всички заинтересовани страни, както овластените държавни институции, така и обществените организации, в това число и бизнеса“. В този контекст са разкрити принципите, целите и философията на интегрираното управление, както и неговия процесен характер.

Направен е критичен анализ на европейски и национални нормативни и стратегически документи, отнасящи се до политиките за управление на крайбрежни зони и инструментите за тяхното реализиране.

Идентифицирани са ключови проблеми и предизвикателства, пред които е изправено ИУКЗ – екологични, социално-икономически и противоречията между вътрешните и външните движещи сили, задаващи моделите на ползване в крайречните територии.

Направените в тази глава анализи и оценки аргументират необходимостта от приложение на ИУКЗ като приоритетен управленски инструмент в европейските страни, в т.ч. и в Република България, по отношение на крайбрежните зони и територии.

Във втора глава „Възможности за управление на крайбрежни и крайречни територии“ е направен сравнителен анализ на модели за управление на крайбрежна територия в някои европейски страни. На основата на анализ на йерархичния порядък, от който е част, е очертан стопанския и териториален обхват на обекта на изследване – РСК Русе. Анализира се основни проблеми и потенциали за неговото развитие.

На равнище ЕС, като положителен се оценява моделът на управление на крайбрежните територии, базиран на интегрирания подход и концепцията за т. нар. „макрорегиони“. Подчертава се, че за да има траен успех, подходът трябва да бъде поставен в центъра на правителствените планове и регионалната политика и да бъде подкрепен с достатъчно ресурси.

На базата на подхода – от общото към частното, се изяснява същността и обхвата на РСК Русе. Доказва се междуотрасловия характер на РСК Русе – изведени са 18 стопански дейности, пряко свързани с реката, посочени са 64 фирми и организации, заети с тези дейности, и опериращи в границите на Комплекса (табл 2.1, стр. 91 от дисертационния труд).

Анализът на ресурси, проблеми и потенциали за развитие на РСК Русе се основава на разбирането, че всяка териториална общност се отличава със специфични местни условия, усилващи или пък ограничаващи потенциала за местно икономическо развитие. Направеният

извод, че „...съществуващите условия и ресурси създават добри предпоставки за стопанското развитие, но тяхното нерационално използване поставя предизвикателства за ефективното управление на РСК Русе...” провокира докторанта да предложи свое виждане за справяне с това предизвикателство, в основата на което е именно необходимостта от приложението на интегриран подход в управлението на РСК Русе. В този контекст РСК Русе, като обект на интегрирано управление, правилно се характеризира като „обект на планиране“, „обект на управление на собствеността“ и „обект на инвестиране“.

В трета глава „Модел на интегрирано управление на речен стопански комплекс Русе“ е развито авторовото виждане за приложението на интегрирания подход към управлението на РСК Русе. Анализирани са възможностите за интегрирано управление на Комплекса чрез ПЧП и е оценена възможността за участие на потенциални партньори в модел на интегрирано управление. На база на получените резултати се формулират съответни изводи и препоръки.

В направената обосновка на модела за интегрирано управление на РСК Русе ИУКЗ логично се представя като непрекъснат процес, съставен от интегрирани структурни елементи, описващи неговите етапи и резултати.

Споделям виждането на автора, че приложението на модела за интегрирано управление на РСК Русе, цит.: „...може да осигури високо ниво на интеграция (между общинската власт, бизнеса и местната общност), което би довело до намаляване на капиталовия интензитет (осигуряването на финансиране за проектите се извършва на основата на генерирания от тях паричен поток, а не на корпоративни или държавни гаранции за гарантиране на проектния дълг) и би гарантирало реализиране на проектите по най-ефективния начин...”.

Идентифицираните възможности за интегрирано управление на РСК Русе, чрез конкретни проекти за ПЧП, (създаване на среда за пешеходен туризъм, озеленяване на крайбрежната зона, изграждане на туристически информационен център, изграждане на спортно-рекреационен комплекс, велоалеи и др.) се основават на изведени от докторанта критерии за приложимост и изпълнимост, определени според методиката за предварителни тестове за ПЧП, което, според мен, е сред съществените авторски приноси.

Друг принос на докторанта в тази глава е направеното изследване и оценка на потенциални партньори за интегрирано управление на РСК Русе чрез ПЧП, по методика разработена от автора, както и формулираните на тази основа препоръки към местната власт за подобряване на партньорските взаимоотношения и преодоляване на проблемите, които биха ограничили прилагането на предложения модел в практиката.

Заключението е подходящо обобщение на резултатите от дисертационния труд. Смятам, че направените изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с методологията в конкретната проблематика. Предложенията са обосновани и приложими, произтичат от анализа на съвременното състояние на изследвания проблем и са насочени към неговото решаване.

III. ОБОБЩЕНИЕ НА ПО-СЪЩЕСТВЕНИТЕ СИЛНИ СТРАНИ И РЕЗУЛТАТИ С ПРИНОСЕН ХАРАКТЕР НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1) Въз основа на проучена от докторанта теоретична дискусия за интегрираното управление на крайбрежни зони и територии е разкрит смисловият обхват на базови за изследването понятия. Чрез анализиране същността на взаимосвързаните понятия „крайбрежна зона“, „крайречна градска зона“ и „териториален стопански комплекс“ са изведени специфичните особености на понятието „речен стопански комплекс“

2) Аргументирана е приложимостта на интегриран подход на управление към проблемите за планиране и развитие на изследвания обект, като са обосновани конкретни инструменти в това направление.

3) Направен е проблемен анализ и е приложен комплексен подход при проучването на възможностите за развитие на стопанския комплекс в крайречната зона на гр. Русе, който се разглежда като интегриран обект на управление. На тази основа е структуриран модел за интегрирано управление на РСК Русе, в който предимствата на интегрирания подход за

управление на сложни обекти се свързват с възможностите на ПЧП да балансира публични и частни интереси.

4) Проведено е собствено изследване по специално разработена методика за идентифициране и оценка на потенциални партньори (общински служители и частни инвеститори) за реализиране на модела за интегрирано управление на РСК Русе с механизмите на ПЧП.

5) Формулирани са препоръки към местната власт по посока на подобряването на партньорските взаимоотношения в интеграционния процес, както и на преодоляване на проблемите, които биха ограничили прилагането на управленския модел в практиката.

Приемам формулираните от докторанта приноси, които отразяват обективно постиженията му. Те са негово лично дело и имат характер на обогатяване и доразвиване на съществуващата теория и методология.

IV. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът отразява структурата и съдържанието на труда и акцентира върху най-важните моменти, резултати и изводи от изследванията.

Изпълнено е и изискването към защитата на дисертационния труд докторантът да е публикувал частично своите проучвания в специализирания печат или в научни форуми. Той представя пет публикации, които са по тематиката, обект на настоящата дисертация.

V. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ, ПРЕПОРЪКИ И ВЪПРОСИ КЪМ ДОКТОРАТА

В хода на разработване на дисертационния труд докторантът във висока степен отрази направените от мен бележки и препоръки, поради което приемам, че понастоящем дисертацията представлява едно завършено научно изследване. В дисертацията и в автореферата все още се срещат някои стилски и езикови неточности, повторения и редакционни грешки, които не намаляват научната стойност на труда, но затрудняват четенето му. Направената бележка не се отразява върху общата ми положителната оценка за дисертационния труд, за неговите качества и получените резултати.

Въпроси:

1) Една от ключовите характеристики на приложението на ПЧП е правилното разпределение на рисковете между партньорите. Въпросът ми е: Кои са основните рискове пред реализиране на модела за интегрирано управление на РСК Русе чрез ПЧП и как те биха могли да се измерват и управляват?

2) Може ли да се твърди, че ПЧП е форма на „скрита“ приватизация и предложеното ПЧП няма ли да промени съотношението между публичните и частните интереси в община Русе?

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното до тук ми дава основание да приема дисертационния труд за завършен, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника към него. С убеждение предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласува за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Икономика и управление“ на Любомир Стоилов за разработения от него дисертационен труд „Съвременни инструменти за интегрирано управление на крайречни градски територии“

11.06.2018 г.
гр. Варна

Рецензент:

(доц. д-р Мария Великова)

